

BERGEN
KOMMUNE

ÅRSPLAN 2023 – 2024

Mannsverk barnehage

Forord

Barnehagene i Bergen kommune utarbeider sine årsplaner i samsvar med kravene til årsplan slik de er beskrevet i barnehageloven og forskrifter. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft fra 1.august 2017 og er en forskrift til barnehageloven.

Kvalitetsutviklingsplanen for kommunale barnehager 2018-2021 (23)

«Sammen for kvalitet – lek og læring» beskriver eiers lokale tilpasninger til rammeplanen og prioriteringer for gjeldende periode.

Hovedsatsningsområdet i kvalitetsutviklingsplanen er «Grunnlag for livslang læring i det 21. århundre». Planhierarkiet er synliggjort i modellen.

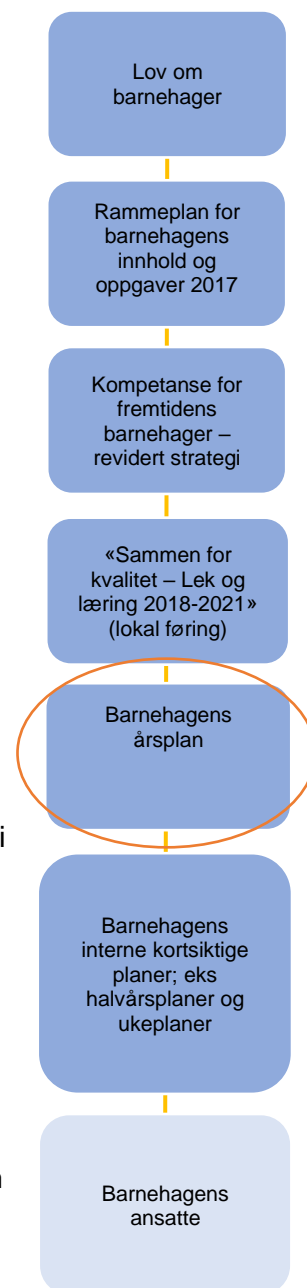
Årsplanverket til de kommunale barnehagene i Bergen kommune er delt i to:

- **Del en** beskriver mål og aktiviteter for årets satsinger og gir informasjon om hvordan disse følges opp, dokumenteres og vurderes. Årsplanen del en har et tidsperspektiv på 1 år og følger barnehageåret.
- **Del to** beskriver barnehagens satsninger og arbeid på et mer grunnleggende og generelt nivå. Årsplanens del to inneholder informasjon om hvordan barnehagen vil arbeide med danning gjennom omsorg, lek og læring for å fremme barns allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Videre redegjør barnehagen for hvordan det arbeides med progresjon i barnas pedagogiske tilbud gjennom hele barnehageløpet.

Som barnehageeier er vi ansvarlig for at barn i våre barnehager får en god start på et livslangt læringsløp. Godt planleggingsarbeid gjennom felles planmaler er utgangspunkt for utnyttelse av kollektiv kapasitet. Årsplanen utarbeides i samarbeid mellom barnehagens ansatte, barn og foreldre og danner grunnlag for pedagogisk innhold, aktiviteter og samhandling gjennom året. Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

BERGEN KOMMUNE

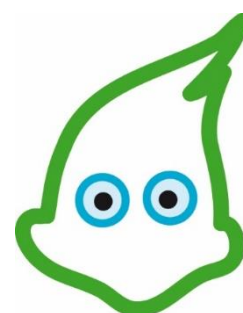
Etat for barnehage

Innhold

Visjon og mål	5
Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn	5
Verdier	5
Mål	5
1.0 Barnehagens innledning	6
1.1 Struktur og organisering	7
1.2 Metodevalg	7
1.3 Kjerneverdier	8
1.3.1 Ser barnet	8
1.3.2 Varme	8
1.3.3 Inkluderende	9
2.0 Livsmestring for det 21. århundre	9
– medvirkende barn i lek og læring	9
2.1 Tilknytning	9
2.2 Lek	10
2.3 Læring	11
2.4 Barns medvirkning	11
2.5 Vennskap og felleskap	12
2.6 Mangfold	12
3.0 Barnehagens tema/prosjekt	13
3.1 Fagområder	16
3.1.1 Språk som basiskompetanse	19
3.1.2 Matematisk kompetanse	19
3.2 Digitale verktøy	19
4.0 Barnehagen som lærende organisasjon	21
4.1 Barnehagens utviklingsarbeid	21
4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging	21
4.2.1 Dokumentasjon	21
4.2.2 Vurdering	21
4.2.3 Oppfølging	22
4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet	22
I. Barnesyn og lærings syn	23
II. Pedagogisk relasjonskompetanse	25

III.	Danning gjennom omsorg, lek og læring	25
IV.	Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold	26
V.	Overganger	31
a.	Tilvenning i barnehagen	31
b.	Overganger og sammenheng innad i barnehagen	31
c.	Samarbeid og sammenheng med skolen	32
VI.	Foreldremedvirkning	32
VII.	Bærekraftig utvikling	33
VIII.	Psykososialt barnehagemiljø	34
IX.	Barns seksuelle helse	34

Visjon og mål

Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn

I en mangfoldig barnehage av høy kvalitet skal barn få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i egne forutsetninger og interesser.

Verdier

Det er utviklet et verdigrunnlag som skal sikre det enkelte barn trygghet, læring og utvikling i hverdagen. Verdigrunnlaget består av *varme, ser barnet og inkluderende*. Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte. Barnehagene beskriver i kapittel 1 hva de legger i disse verdiene.

Mål

Bergen kommune ønsker som eier å gi retning for de kommunale barnehagene gjennom målsettingen:

Livsmestring for det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring

Grunnlaget for trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd legges i tidlig barndom og barnehagen har en sentral plass i dette. Livsmestring handler også om å møte motstand, håndtere utfordringer og være utholdende. Våre barnehager skal kjennetegnes ved at barnet:

- Opplever vennskap og fellesskap
- Erfarer trygghet og tilknytning til personalet
- Opplever spenning og glede i variert lek
- Er aktivt og medskapende i lek og læring
- Bruker sin kreativitet og søker utfordringer i lek og læring
- Blir møtt på sine uttrykk, sin undring og utforskertrang
- Opplever en barndom preget av mangfold, likeverd og respekt
- Utvikler sin språkkompetanse og sin matematiske kompetanse

1.0 Barnehagens innledning

Velkommen til et nytt barnehageår i Mannsverk barnehage.

Mannsverk barnehage er en liten og trygg barnehage som ligger sentralt på Mannsverk. Vi holder til i lyse og fine lokaler og er en godt sammensatt personalgruppe med mye kompetanse og erfaring.

I Mannsverk barnehage er vi opptatt av 3 grunnleggende ting: Barnas psykososiale miljø og helse, lekens egenverdi og foreldresamarbeid.

1) Et godt og trygt psykososialt miljø i barnehagen er vedtatt gjennom barnehageloven og barnekonvensjonen og de ansatte er forpliktet til dette. Alle barn skal oppleve forutsigbarhet, stabilitet og trygghet i møte med sensitive, varme og inkluderende voksne. Dette er grunnleggende for at barn skal oppleve læring og mestring videre i livet. Personalet i Mannsverk vet hvor viktig jobb det er å legge til rette for et inkluderende fellesskap. Vi jobber med å forebygge utenforskap og utestengelse med å være aktive voksne som er til stede der barna er.

Som barnehager er vi også opptatt av å se enkelt barns behov for støtte til utvikling. Samtidig skal barna erfare hvordan man blir en del av et fellesskap og hva man som enkelt barn kan bidra til i et fellesskap.

2) Lekens egenverdi – barnas arena.

Vi legger til rette for at barna skal få god tid til å leke. I leken skjer læring, barna øver seg på å bli kjent med seg selv og med andre, finne sin plass i gruppen, øver seg til å lytte til andre og å bli en del av et felles. I lekene er det barna som bestemmer og leken skal være en positiv arena for alle barn. Lek skal gi den gode følelsen i kroppen. Noen barn strever med å delta i lek og noen barn må øve seg på å ikke ta FOR mye plass, slik at andre barn blir utestengt. Og her skal vi, som ansatte følge godt med. Lek og læring henger sammen. Barn lærer når innholdet gir mening for dem. I mange tilfeller lærer barna mest og best i interaksjon med andre barn.

3) Foreldresamarbeid: Foreldresamarbeid er utrolig viktig for oss. Vi, som ansatte og dere foreldre møter barna i hovedsak på hver sin arena og i ulike kontekster. Barna kan oppleves ulikt på de ulike arenaene. Så gjennom samtaler og felles refleksjon bidrar vi alle til en mer helhetlig og nyansert opplevelse som grunnlag for et godt samspill med barnet.

Med ønske om et innholdsrikt barnehageår 2023 / 2024

Sidsel Bjørge Låstad

Styrer

Mannsverk barnehage.

1.1 Struktur og organisering

Mannsverk barnehage er en barnehage med tre avdelinger og en grunnbemanning på tre ansatte per avdeling. Avdelingene ledes av en pedagogisk leder, (høyskoleutdannet barnehagelærer) og avdelingspersonalet består av barne- og ungdomsarbeidere, assistenter og ekstra barnehagelærer.

Barnehagen har mange små barn og vi har to avdelinger for de yngste barna. 1-2 åringene har sin egen avdeling Himmelblå, mens 2-4 åringene har sin tilhørighet på avdeling Måne. De eldste barna (3-6 år) hører til på avdeling Sol.

Vi er en liten barnehage og det samarbeides mye på tvers av avdelingene. Vi har som regel felles tema, tilpasset barnas alder og utvikling. Hver avdeling har hver sin egen dagsrytme og ukerytme, tilpasset barnas behov og alder. Denne får foreldre tilsendt før barnet begynner i barnehagen. Hver måned sendes det ut en månedsplan over planlagte aktiviteter.

I oppstartsfasen skjermes barnegruppene fra forstyrrelser utenfra, for å gi barna mest mulig ro og for å utvikle nære relasjoner til voksne og andre barn. Vi har utover i året fellessamlinger for alle, hvor sang og musikk er sentralt. Første felles arrangement starter med kosedyrfeest i september, da er det følelser og glede som gjelder.

Barnehagens skolestartere har sin egen gruppe: Ugleklubben. Målet er at Ugleklubben skal være en felles arena for de eldste barna hvor det sosiale, språk og matematikkleker står i sentrum.

1.2 Metodevalg

Bergen kommune har valgt ICDP som et forebyggende program som har som mål å styrke omsorgen og oppveksten for barn og unge. ICDP (International Child Development Program) er et helsefremmende og forebyggende program som har som mål å styrke omsorgen og oppveksten for barn og unge. Tiltaket understøtter og fremmer psykososial omsorgskompetanse. Det retter seg mot omsorgsgivere og skal styrke deres omsorgskompetanse. Omsorgsgivere kan være foreldre eller andre som har omsorg for barn som sin profesjon. Programmet vurderes å være i tråd med rammeplanens grunnsyn og verdier. Bergen kommune sitt mål er at alle barnehager skal ha sertifiserte ICDP-veiledere.

I Mannsverk barnehage er alle pedagogiske ledere ICDP sertifisert.

<https://www.icdp.no/hva-er-icdp/>

1.3 Kjerneverdier

«Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte.»

1.3.1 Ser barnet

«Vi ser det enkelte barns egenverdi. Barnet gis gode betingelser for læring og utvikling basert på vår anerkjennende væremåte.»

Mål: Alle barn skal bli sett, hørt og forstått.

For oss betyr dette at:

- Alle barn får egen primærkontakt når de begynner i barnehagen.
- Vi lar barn velge voksne.
- Barn har rett til å bli sett på som et eget individ (subjekt), hvis tanker, følelser og ytringer skal vektlegges.
- Vi skal bygge nære relasjoner til det enkelte barn, til barnegruppen og tilrettelegge for vennskap mellom barna.
- Personalet skal være anerkjennende overfor alle barn, vi er alltid rollemodeller.
- Viktig å fremheve de stille barna, mens andre trenger støtte til å se de andre.

1.3.2 Varme

«Vi gir barnet omsorg og trygghet. I møte med barn skal vår hjertevarme gi næring og vekstmulighet.»

Mål: Alle barn skal ha rett til og skal gis god omsorg.

For oss betyr dette at:

- Trøste og støtte barn som gråter, uavhengig av situasjon og foranledning.
- Sette rammer og lage struktur, slik at vi tydelig signaliserer forventninger til barna.
- Anerkjenne, bekrefte barns følelser, tanker og ytringer.
- Gjøre barna oppmerksomme på andres følelser. Det gjør ekstra godt å få trøst og oppmerksomhet av venner.
- Gi reaksjoner på negativ atferd. (Det er ikke lov. Det gjør vondt.)
- Løse konflikter ved å sette søkelys på handling og ikke på barnet, finne løsninger og føre barnet videre.

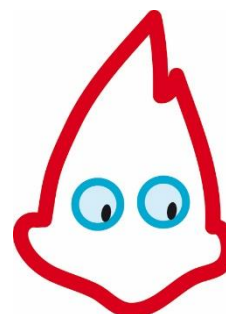
1.3.3 Inkluderende

«Vi skaper gode relasjoner, der alle barn blir sett og bekreftet. Det enkelte barn skal oppleve gleden av å tilhøre små og store fellesskap.»

Mål: Alle barn skal oppleve seg som en betydningsfull person i fellesskapet.

For oss betyr dette at:

- Personalet tilrettelegger for vennskap mellom barna. (Lekegrupper, Lesefrø, verne om barnas lek)
- Alle barn skal gis samme muligheter til mestring, lek og fellesskap.
- Faste samlingspunkter som måltid, samlingsstund, fellessamlinger hvor hensikten er å utvikle fellesskapsfølelse.
- Stoppe og håndtere diskriminering, ekskludering, mobbing og uheldige samspillsmønstre. (Se link til SKYFRITT s.34)
- Relasjonsarbeid barn – voksne, barn- barn.
- Vise respekt for ulikheter og forskjeller. Mangfoldet skapes av ulikheter.

2.0 Livsmestring for det 21. århundre

– medvirkende barn i lek og læring

2.1 Tilknytning

Trygg tilknytning handler om utvikling av nære følelsesmessige bånd mellom mennesker. Kvaliteten på tilknytningen er spesielt viktig i forhold til barns sosiale og emosjonelle utvikling, evne til stressregulering, psykologisk immunforsvar og psykiske og fysiske helse. Trygg tilknytning varer hele livet.

En trygg tilknytning kan bare oppnås ved at vi voksne forholder oss til barn som subjekter; å se barnet slik det er – innenfra. Det handler om å forholde seg til dets følelser, hele skalaen! Og å hjelpe dem videre. Lykkes vi med dette, vil det hjelpe på barnets evne til å knytte bånd senere i livet, til å etablere vennskap, til å ta hensyn både til seg selv og andre, i ulike læringsarenaer; kort sagt til selvstendighet og livsmestring.

Mål: OPPLEVE TRYGG TILKNYTNING OG DANNE RELASJONER I BARNEHAGEN.

For oss betyr dette at:

- Ved tilvenning av nye barn i vår barnehage får hver av dem en primærkontakt, dvs. en voksen barnet skal knyttes til, og skape en relasjon med.
- Primærkontakten blir barnets trygge base til det er trygt nok til å forholde seg til flere. Den voksne har ansvaret for relasjonen, hen må være sensitiv overfor barnets uttrykk, støtte og bidra i barnets utforskning av de nye omgivelsene, og hjelpe til å utvikle selvstendighet og oppleve mestring

2.2 Lek

Rammeplan for barnehagen slår fast at lek skal ha en sentral plass i barnehagen. Lek har egenverdi, og er en arena for barnas læring og utvikling. Personalet må stadig utvikle sin kunnskap og kompetanse om barns lek.

Leken gir rom for samhandling, utvikler vennskap og fellesskap. Barna får erfare samarbeid, problemløsning, øve opp fantasi og kreativitet, uttrykke / bearbeide følelser og muligheter for undring, utforskning og mestring. Leken er helt sentral for barns språktrening og språkforståelse. Det å leke oppleves lystbetont for barn, og gir dermed de beste forutsetningene for utvikling på alle plan, ikke minst når det gjelder språk.

Lek er en naturlig uttrykksform for barn, deres væremåte. Den er et mål i seg selv.

Vi setter av god tid til lek i barnehagen, og det viktigste vi voksne kan tilføre leken, er tid, rom, rekvisitter og egen deltakelse. Vi må gå inn å hjelpe de barna som har problemer med å få innpass, hjelpe til med å løse konflikter som oppstår og å drive leken videre. Barn har ulike erfaringer og opplevelser for å mestre leken, så de trenger tilgjengelige voksne som kan skjerme, inspirere, oppmuntre og støtte dem. Voksne skal vite når de bør trekke seg litt tilbake og innta en observerende rolle.

Mål: BARNA SKAL FÅ EN Plass I LEKEN OG OPPLEVE MESTRING OG VENNSKAP MED ANDRE BARN.

For oss betyr dette at:

- Vi skal ha kompetanse, stor respekt og forståelse for barnas lek.
- De yngste barna utvikler også vennskap, vi må skjerme og støtte samspillet deres.
- Respektere barns vennsksapsrelasjoner.
- Gjøre bruk av erfaringer barn har med til barnehagen.
- Vi ønsker å utvikle et inspirerende lærings- og lekemiljø.
- Gir felles opplevelser /referanserammer.

2.3 Læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. (Rammeplanen s. 22)

Barna trenger engasjerte voksne som tilrettelegger for gode læringsarenaer i barnehagen. Læringen foregår i det daglige samspillet mellom mennesker, og henger nært sammen med lek, omsorg, medvirkning og danning. I barnehagen har vi formelle og uformelle læringssituasjoner; de planlagte aktivitetene, og de spontane her-og-nå situasjonene der barnet spontant ytrer seg, stiller spørsmål og finner løsninger/svar.

Barna skal også lære å ta vare på seg selv og hverandre, tilpasset alder og ulike forutsetninger.

Mål: LÆRING GJENNOM LEK, AKTIVITETER OG PROSJEKTER TIL GLEDE FOR ALLE.

For oss betyr dette at:

- Personalet bidrar til at barn får utvikle seg på sin egen måte, ut fra egne forutsetninger.
- Vi velger tema og prosjekt med utgangspunkt i barnas interesse og (ut)forskertrang.
- Oppsøker kilder for å finne svar. (f.eks. bøker, internett)
- Ugleklubb (førskolegruppe), aktivitets- og lekegrupper.
- Pedagogisk utviklingsarbeid med felles prosjekt for hele barnehagen. (f.eks. FN-dag, karneval, m.m.)
- Gi barna varierte opplevelser og erfaringer.
- Vi skal fremme demokrati og likestilling, og forebygge og motvirke alle former for diskriminering.
-

2.4 Barns medvirkning

Barns medvirkning har sitt utspring i FN's BARNEKONVENSJON, og handler om menneskesyn og barns rettigheter som borgere. Barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. Barn har rett til å uttale seg fritt. Det betyr ikke at barn skal bestemme, men jevnlig bli spurt, hørt og respektert i alle forhold som angår dem. Dette er svært viktig for trivsel og utvikling. Det handler om respekt for egne og andres behov, interesser og ønsker. Barn har ulike uttrykksformer, og i barnehagen skal vi tilrettelegge for barns medvirkning tilpasset barnets alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov.

Mål: BARNA SKAL HA INNFLYTELSE PÅ DET SOM SKJER I HVERDAGEN

For oss betyr dette at:

- Vi skal være lydhøre ovenfor barns ytringer.
- Vi skal utvikle prosjekter og tema med utgangspunkt i barnas interesser og mestring.
- Vi observerer og lytter til barnas lek, fanger deres interesser og lar dette forme barnehagens planer og innhold. (tema/prosjekter)
- Systematisere barnesamtaler og praksisfortellinger, det skal omfatte alle barn.

- Respektere at barn er ulike og støtter dem i å ta egne valg, også med tanke på fellesskapets beste.

Slippe barnas synspunkter til, både i formelle og uformelle læringssituasjoner

2.5 Vennskap og felleskap

Det som går igjen i alle typer undersøkelser, der barn er blitt spurt om hva som er viktigst for dem i barnehagen, er ordene lek og vennskap. Alle barn skal ha en naturlig plass i fellesskapet, der noen trenger å løftes frem, mens andre trenger støtte til å se de andre. I et inkluderende fellesskap har vi respekt for ulikheter og særegenheter. Hvis et barn blir sett på som en ressurs, så blir man en ressurs. Alle er gode til noe.

For oss betyr dette at:

- Vi verner om vennskap der barn naturlig søker sammen
- Har faste lekegrupper der en voksen har en støttende rolle.
- Gir barna mestringsopplevelser og alltid ta dem på alvor.
- Stoppe og håndtere diskriminering, ekskludering, mobbing, krenkelser og uheldige samspillmønstre.
- Gir barna muligheter til å utvikle sin sosiale kompetanse gjennom lek og samspill.

Vi legger til rette for felles opplevelser, prosjekter og samlinger.

2.6 Mangfold

Barnehagens mangfold skal reflekteres i måten vi arbeider og definerer begrepet på. I barnehagen vår møtes mange kulturer, livssyn og etniske minoriteter. Dette er noe vi er stolte av, det er unikt og har en verdi i forhold til å respektere andre og utvikle toleranse.

Verdier som likestilling, det å ikke diskriminere og gi alle muligheter til vekst og utvikling, står sentralt i hverdagen vår. Barnehagen skal representere et miljø som bygger opp respekt for menneskeverd, og retten til å være forskjellige.

Det å fremme mangfoldet innenfor fellesskapet, skal gi barna ferdigheter innenfor pedagogisk relasjonskompetansen.

Mål: ALLE BARN SKAL HA EN NATURLIG DEL I FELLESSKAPET, DER ULIKHETER SKAPER ET MANGFOLD.

For oss betyr dette at:

- Vi skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er.
- Vi skal synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet.
- Bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet.
- Bidra til at alle barn kan få oppleve glede og mestring i sosiale og kulturelle fellesskap.
- Fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller.
- Vi skal markere, akseptere og dyrke ulikheter.

3.0 Barnehagens tema/prosjekt

Om høsten jobber vi med tilknytning og relasjoner, med fokus på rutiner som er med på å skape oversikt og forutsigbarhet for barna, som igjen skaper trygghet.

Barns medvirkning er viktig når vi velger temaer på avdelingene.

Vi bruker god tid på å bli kjent med barna og skape gode relasjoner. I denne perioden ser vi også hvilke interesser de har, hva de er opptatte av og hva de liker, for å kunne bruke det i planleggingen av tema og prosjektarbeid.

Vårt første felles arrangement er KOSEDYRFEST med fokus på følelser.

I oktober er temaet FN-DAGEN, med undertittel «Å HOLDE HENDER», med utgangspunkt i Barnekonvensjonen og barns rettigheter. I slutten av oktober markerer vi Halloween med en «HUTTETUFEST» med litt grøss og gru i hverdagen, med fokus på glede, lek, spenning og sanseopplevelser.

I januar begynner vi på et prosjektarbeid med et felles tema, som vi avslutter med et fantastisk karneval. Temaet varierer fra år til år, men alltid med utgangspunkt i noe barna har vist spesiell interesse for. Selve innholdet tilpasses den enkelte avdeling.

Vi markerer alltid barnas FØDSELSDAGER. Vi ser på dette som en god anledning til å fremheve hvert enkelt barn. Når man er en del av en gruppe, er det viktig – og ikke minst stor stas – å få oppmerksomhet kun på seg selv en dag i året. Denne dagen er alt fokus konsentrert om bursdagsbarnet, som da får føle seg ekstra verdifull.

Denne dagen kan barna ta med seg noe å spise som de kan dele med resten av barnegruppen. Vi oppfordrer til et sunt alternativ som f.eks. frukt, grove vafler, pizzaboller eller lignende.

ÅRSJUL:

<u>August:</u>	TRYGG TILKNYTING	Oppstart nye barn, tilvenning og utvikling av nye grupper på avdelingene.
<u>September:</u>	TRYGG TILKNYTING KOSEDYRFEST FORELDREMØTE	Vi markerer Verdensdagen for psykisk helse, og holder fest med fokus på følelser og glede.
<u>Oktober:</u>	FN-DAGEN 24.okt.	Tema: «Å HOLDE HENDER» Vi fokuserer på barns rettigheter / Barnekonvensjonen, og på alle de ulike kulturene som er representert barnehagen vår. Det blir en internasjonal måned, med FN-markeringen som høydepunkt.
		
	HUTTETUFEST	Vi lager en skummel, men morsom fest. Fokus på lek, fantasi, fellesskap og glede. En dag full av sanseopplevelser og spenning!
<u>November:</u>		Avdelingsvis tema og advent i slutten av måneden
<u>Desember:</u>	ADVENTSTID	Tema: JULEGLEDE TIL ALLE Vi bygger forventninger: baking, gaver og adventsstund på avdelingene hver dag i tiden fram mot jul.
	13. DESEMBER	Luciafest for barn, søsken og foreldre med lysprosesjon ute i mørket, sang og barna kledd i hvitt. Frokost med selvbakte Lussekatter for foreldre på avdelingene.
	NISSEFEST	Med grøt og nissebesøk. Årets høydepunkt! Fellessamling, forventninger, glede, humor, Dans. Og nissen viser frem og leser opp brev og tegninger som han har fått i postkassen sin ute i Langegangen.
	JULESAMLING	For barnehager i Slettebakken kirke. Foreldre er velkommen til å være med

<u>Januar:</u>	PROSJEKTARBEID	Sammen med barna bestemmer vi tema, og jobber med dette fram til karnevalet neste måned. Da blir det karnevals fest, som også markerer avslutningen av temaet.
<u>Februar:</u>	KARNEVAL	Vi har tradisjon for å velge et tema til karnevalet, hvor barna former enkle rekvisitter, som hatter, masker, superhelt kapper og blomsterkranser i forkant.
	FASTELAVN	med boller og fastelavnssris
<u>Mars:</u>	BARNEHAGEDAGEN	Vi markerer den nasjonale barnehagedagen i midten av mars med utstilling, bilder og foreldrekafe.
<u>April:</u>	PÅSKEFROKOST	Siste fredag før påske.
<u>Mai:</u>	17. MAIFEST	med aktiviteter, opptog og leker. Vi går i tog rundt Mannsverk og har eget hornmusikkorkester – dvs. trombone og tromme! Velkommen til å bli med!
<u>Juni:</u>	SOMMERFEST	Avslutning av barnehageåret. Vi inviterer barn og foreldre til kurvfest i samarbeid med FAU. Aktiviteter for barn og ansatte om formiddagen. Om ettermiddagen blir det underholdning av barna for foreldre og søsken, utdeling av permer til førskolebarna, deretter kaffe og kaker m.m. inne på avdelingene.
	BESØKSDAG FOR NYE BARN	

3.1 Fagområder

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnas lek danner et viktig grunnlag for arbeidet med fagområdene.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

Kommunikasjon, språk og tekst er et satsningsområde. Alle barn skal få mulighet til å utvikle sine kommunikative evner, uansett alder, morsmål og funksjonsnivå.

I alt samspill i barnehagen er språkutvikling og språkstimulering vektlagt. Vi etablerer lesegrupper (Lesefrø) hvor målet er å stimulere fantasi og språk gjennom barnas aktive deltakelse. Det er når barn er språklig aktive at de lærer språk. Ved å gjennomføre Lesefrø systematisk i hverdagen, vil også skriftspråk og leseretning bli kjent for barna. Tekstskaping, og det å lage egne fortellinger, er en naturlig utvikling i prosjektet. Målet er også at vi skal se igjen språksatsingen i leken, den beste arena for samspill og utforsking av ny tilegnet kunnskap.

Personalet skal:

- Være gode språklige rollemodeller. Den gode samtalen er grunnleggende for all språkutvikling og språkstimulering.
- Legge til rette for rolleleken, som er den beste og viktigste arena for språkstimulering.
- Gi barnet kjennskap til symboler (tall og bokstaver), bruke tekstskaping og historiefortelling (skrive og tegne), samt ord som rimer, leke med ord og tøyseord.
- Bruke digitale hjelpemidler (smartboard) i begrepsinnlæring.
- Se verdien av barn med flerspråklighet og bruke deres kompetanse.
- Bruke rim og regler, sang, musikk og rytmeinstrumenter som en viktig del av språkstimuleringen.

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

Gjennom lek og bevegelse utvikler barna seg sosialt, emosjonelt, intellektuelt og språklig. Når vi observerer barn i lek, ser vi at de leker, tar pause, for så å leke igjen. Det er en fin balanse mellom intervaller av aktivitet og hvile.

Ved å gi barna fysiske utfordringer, gir vi dem bedre kroppsbevissthet og fysisk styrke – noe som igjen gir opplevelse av mestring.

Vi følger retningslinjene til Helsedirektoratet i forhold til ernæring.

Vi vektlegger spesielt psykisk helse i hverdagen i form av kos, humor, samspill og det å kjenne seg trygg og ivaretatt. Både selvfølelse og selvtillit skal styrkes i barnehagen gjennom mestring og det å få være en viktig person i et fellesskap.

Personalet skal:

- La barna få varierte erfaringer med å bli kjent med, og bruke kroppen sin, gjennom daglig aktivitet inne og ute.
- Gå turer og utforske naturen i nærområdet. Klatre i trær, gå tur i skogen og ulendt terreng.
- God hygiene. Spesielt fokus på håndvask når man ankommer barnehagen, før mat, etter utetid og etter toalettbesøk/bleieskift
- Gi barna innsikt i et sunt kosthold. Viktig at alle barn får spise seg mette på mat som de tåler, liker og kan spise.

- Sovetid for de yngste og hvilestund
- Ivareta psykisk helse; bli sett, hørt og forstått. Markere Verdensdagen for psykisk helse, med kosedyrfest.

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

Når barn lager noe med hendene sine, skaper de samtidig kunnskap inne i hodene sine. Barn opparbeider kunnskap aktivt utfra de erfaringer de gjør seg. Barn lærer ved hjelp av bilder, figurer, elementer og farger, men også gjennom aktiviteter som konstruksjon, kreativitet og musikk.

Barnehagen må gi barna opplevelser som gir rom for barnas egen kulturskaping. Vi må tilrettelegge for at barna skal få uttrykke seg kreativt og få impulser fra omverdenen. Barna utforsker, finner på nye måter å bruke elementer og materiell på – her må det prøves ut og eksperimenteres.

Personalet skal:

- Ha tilgjengelig ulike typer formingsmateriell, slik at barna kan få prøve ut sitt estetiske og grafiske uttrykk.
- La fantasien blomstre, det er prosessen som er viktig – ikke produktet.
- Gi barna kropp- og sanseopplevelser.
- Bearbeide inntrykk og anerkjenne uttrykk.
- Skape noe sammen med andre, anerkjenne skaperglede og kreativitet.
- Ivareta og utvikle barnekulturen, bl.a. har Nissen på loftet en sterk posisjon. Han mottar stadig flotte tegninger, malerier og fine formingsprodukt.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

Naturen gir fine og nye muligheter for lek og allsidige opplevelser sammen med andre. Barnehagen skal gi barna mulighet til lek og undring i natur og nærmiljø, og legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser.

Det er viktig at vi lærer barna om bærekraft, om å ta vare på naturen og kloden vår, og også utvise respekt for mennesker, planter og dyr. Miljøvern er mer aktuelt enn noen gang, så vi ønsker at barna skal få en bevissthet rundt kildesortering og miljøvern.

Personalet skal:

- Gi barna erfaring med naturens mangfold; dyr, planter, vær og markere skifte av årstider.
- Ikke forbruke mer enn vi trenger, lære om gjenbruk og bærekraft.
- Være forbilder og lære barna at vi ikke kaster fra oss noe ute.
- Lære barna å respektere levende vesener og ta vare på natur og miljø.
- Kildesortere avfall; barna skal være aktive selv ved å kildesortere papir, papp, plast, glass og emballasje. Ha fokus på miljøvern i naturen.
- Finne ut hvordan teknologiske hjelpemidler og redskaper fungerer.

ANTALL, ROM OG FORM

Fagområdet handler om å utforske og oppdage, for å hjelpe barnet til å forstå sammenhenger. Det omfatter lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling.

Barna er opptatte av matematikk i hverdagen. Dette må vi stimulere og utvikle: være lydhøre og ta tak i matematiske ytringer som barna kommer med. Målet er at barna skal oppleve glede og mestring i møte med matematikk i barnehagen, og gi dem en grunnleggende begrepsforståelse innenfor fagområdet.

Personalet skal:

- Vekke barnas nysgjerrighet og lyst til å utforske matematiske sammenhenger i hverdagen.
- Tilrettelegge for ulike typer lek som gir barna erfaringer med sand, vann, konstruksjon, ulike størrelser, former og måleenheter.
- Tilby matematiske spill, tradisjonelle med form og antall (f.eks. puslespill), og digitale læringsspill.
- Ha et bevisst forhold til begreper som vi bruker; full/tom, liten/stor, lang/kort, dele på flere.
- Være bevisst på den matematiske læringen i dagliglivet, som f.eks. påkledning (en sko, to sko), borddekking (antall og nok til alle), rydding (sortering og klassifisering).

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

I barnehagen vår møtes flere like og ulike livssyn, religioner og kulturer. Det skaper et mangfold som vi er stolte av. Vi skal fremheve mangfoldet og mulighetene, samtidig som vi skal formidle verdier og tradisjoner i den kristne og humanistiske kulturarven. Dette gjør at vi må ha stor «takhøyde» og respekt for det flerkulturelle mangfoldet.

Personalet skal:

- Vise interesse for barnas bakgrunn og kultur.
- Dyrke likheter og ulikheter i et mangfoldig fellesskap
- Være rollemodeller for verdier og holdninger.
- Skape rom for undring, opplevelser, ettertanke og gode samtaler.
- Markere høytider som advent, jul og påske. Besøk i Slettebakken kirke i desember for de barn og foreldre som ønsker det.
- Møte barnas tro, spørsmål og undring med respekt og interesse

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

Barn er interesserte i verden utenfor familien og det er barnehagens oppgave å forvalte interessen med tillit og nysgjerrighet. Barna skal få anledning til å oppdage og utforske nærmiljøet, samtidig som de skal få gi uttrykk for egne erfaringer og opplevelser. Gjennom ulike former for temaarbeid, skal de også få bli kjent med samfunnet og verden.

Innsikt i, og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn, er en del av fagområdet. Så også kulturelt mangfold, ulike familieformer/ levemåter, samt en begynnende kjennskap til menneskerettighetene.

I barnehagen vil vi vektlegge verdier som inkludering og opplevelse av fellesskap. Vi skal arbeide aktivt mot mobbing og ekskludering. Hos oss er alle verdifulle og likeverdige.

Personalet skal:

- Gi barna innflytelse gjennom, og erfaring med, demokratiske beslutninger.

- Arbeide med likestilling for jenter og gutter, også med tanke på det fysiske miljøet og hva slags aktiviteter som tilbys.
- Bruke nærmiljøet aktivt (Fysakhallen, ballbingen, lekeplassen, Haugen) slik at barna opplever tilhørighet til nærmiljøet.
- Være en åpen barnehage som gjerne tar imot besøk fra andre, f.eks. søsken, familie, barn som har gått hos oss tidligere og andre med: **VELKOMMEN TIL OSS!**
- Ha tema om menneskerettigheter og Barnekonvensjonen i oktober.

3.1.1 Språk som basiskompetanse

Kommunikasjon- og språkkompetanse er ikke bare viktig i barnets liv her og nå, men også for barnets muligheter i framtiden. Barn kommuniserer via kroppsspråk, mimikk, gester (non-verbal) og verbalt språk. Språklig kompetanse har betydning for barns identitetsutvikling og for barns evne til å forstå og kommunisere, filosofere og fabulere, samhandle og bygge relasjoner. Gjennom språket kan barnet uttrykke egne tanker, meninger, behov og følelser. Vi vil at alle barna skal få muligheten til å utvikle sine kommunikasjons evner, uansett alder, morsmål og funksjonsnivå.

Bøker, lek, litteratur og sanger er en viktig del av barnehagens kultur for å tilby barn god språkstimulering. Vi har etablert en kultur for systematisk bruk av litteratur og språkstimulering i barnehagen gjennom å ha faste lesegrupper (Lesefrø) hver uke.

Vi skal bruke hverdags situasjonene som utgangspunkt til den gode samtalen. Ved å være aktive deltakere i samtaler, tilegner barna seg en bred språklig kompetanse. De lærer ord og fyller ordene med innhold.

3.1.2 Matematisk kompetanse

Matematikk omgir oss og angår oss hele livet. Et matematisk språk er en del av barnets matematiske kompetanse og det hjelper barnet til å uttrykke seg og til å skape sammenheng og mening i sine erfaringer. Barns lek og aktivitet i barnehagen er naturlig knyttet til tall- og mengdeforståelse, målinger, romforståelse, mønster og klassifiseringer. Barn er opptatt av matematikk i hverdagen, dette skal vi stimulere og utvikle videre ved å tilrettelegge for det. Det er på dagsplanen i barnehagen hver dag, ved for eksempel telling, brettspill, puslespill, klosser, sortering (form, farge, størrelse), lek med magneter og figurer i ulike farger og størrelser, sand og vann for de yngste eller større oppgaver som konstruksjon etter mal, veiing i matlaging, og begrepslæring.

Målet med alle aktivitetene er at barna skal oppleve glede og mestring i møte med matematikk.

3.2 Digitale verktøy

Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. I hverdagen bruker vi digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet sammen med barna. Det skal også være en kilde til kommunikasjon og innhenting av kunnskap. Vi er en flerkulturell barnehage, og

det er derfor viktig at barna får felles referanser og inspirasjon til lek, aktiviteter, samspill som utgangspunkt for samtaler.

Barnehagen har bærbare PCer på hver avdeling, i tillegg til en smart Board på musikkrommet som brukes av alle avdelinger.

I barnehagehverdagen skal personalet støtte opp om barns læringsprosesser og bruke digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet. Vi skal legge til rette for at barna får utforske, leke, lære og selv skape noe gjennom digitale uttrykksformer. Barna skal få erfaringer med ulike typer digitale verktøy som f.eks. kamera, smart Board, pc og nettbrett. Herunder må vi utvise digital dømmekraft og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

Lenker til nettsider vi bruker sammen med barna:

www.trampoline.no Pedagogiske spill; begrepslæring, språkstimulering og matematikk.

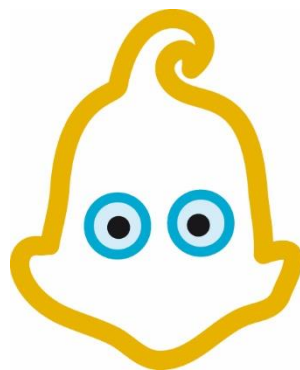
www.miljøskole.no Her finner vi materiell som inspirerer oss til miljøengasjement.

www.nrksuper.no Vi er opptatte av å gi barna felles referanser til lek, språkstimulering, og vi ser aktuelle program for barn. Ikke alle har norske kanaler hjemme.

www.youtube.com Her finner vi musikkvideoer som barna kan danse til, vi ser små filmsnutter og videoer som kan visuelt være med på å gi barna svar på spørsmål. F.eks. Hvordan en rakett skytes opp i verdensrommet? Hvordan spinner edderkoppen spindelvev? Hva skjer når en kylling klekkes?

www.google.no Barna er nysgjerrige av natur og har mange spørsmål. F.eks. Hvordan ser et romskip ut? Hva heter tre / hei/ takk o.l. på ulike språk? Hva er en vulkan? Vi googler og undrer oss sammen med barna.

www.reddbarna.no/rettighetsslottet Brukes i forbindelse med FN-dagen for å jobbe i forhold til barns rettigheter. Her kan man blant annet se små videosnutter som tar for seg innholdet i Barnekonvensjonen, lære sanger, se hvordan barn kan ha det i andre land, og mye mer.

4.0 Barnehagen som lærende organisasjon

4.1 Barnehagens utviklingsarbeid

Utviklingsarbeid handler om å jobbe med barns medvirkning og å arbeide med tema/prosjekt gjennom året.

I løpet av barnehageåret har vi flere tema/ pedagogisk utviklingsarbeid, noen er felles for hele barnehagen, noen er tilpasset de små barna og noen er kun for de eldste. Som regel er tema hentet ut fra barnas interesser og uttrykk, eller noe som kommer fram i leken.

Vi har et *årshjul* vi følger. (Se barnehagens tema/prosjekt s.13 og 14). På høsten er det trygg tilknytning, bygge gode barnegrupper, og individet i gruppen som er tema. Etter jul starter et stort utviklingsarbeid som munner ut i barnehagens karneval. Tema for karneval er felles, basert på barnas interessefelt. Vi lager alltid våre egne kostymer og effekter som en del av prosjektet.

4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging

For å sikre at personalet til enhver tid arbeider i tråd med gjeldende rammeverk, vil vi dokumentere, vurdere og følge opp mål, delmål og praksis. Vi dokumenterer for å samle, vise eller reflektere over arbeidet. Vi vurderer for å dykke ned i utvalgte tema/problemstillinger – alt for å utvikle, endre og for å finne svar på om arbeidet vi utfører er til barnets beste. Etter funn og nyvunnet innsikt vil vi drive med oppfølging i en gitt periode, før vi igjen dykker ned i nye problemstillinger. Det handler om å være en lærende organisasjon med endringspotensiale, men først og fremst handler det om enkeltbarnets og gruppens trivsel og allsidige utvikling.

4.2.1 Dokumentasjon

Barnehagen har et utvalg av dokumentasjon som foregår på årlig basis. Formålet med dokumentasjon er å synliggjøre hvordan personalet arbeider med å oppfylle kravene i lovverk og i rammeplanen. Hver måned sendes det ut en månedsoversikt over planlagte aktiviteter og etter en periode lager vi et tilbakeblikk for å dokumentere gjennomført praksis. I tillegg har avdelingene hver sin perm med bilder, fellesskriv og formingsuttrykk hvor hverdagen blir dokumentert.

4.2.2 Vurdering

Vurderingsarbeidet er viktig for å undersøke, analysere, fortolke og justere det pedagogiske arbeidet. Vi må undersøke om alle barn får et tilbud i tråd med planverk og rammeverk. Det er en kontinuerlig prosess i forhold til å utvikle og forbedre kvaliteten på praksis. Barnas trivsel, utvikling og utbytte må vurderes fortløpende, både sammen med foresatte og innad i barnehagen. Barna skal få mulighet til å uttrykke seg, og hele personalgruppen skal involveres i vurderingsarbeidet.

I løpet av året vurderes det om vi har nådd målsettingen om at alle barna er inkludert i fellesskapet. Det benyttes observasjoner, refleksjon, praksisfortellinger og barnesamtaler/intervju. I forhold til språk/språkstimulering har vi hatt vurderingsområder med fokus på om vi stimulerer begge kjønn likt. Vi kan benytte metoder som kartlegging/registrering TRAS (Tidlig Registrering Av Språk). Loggføring av antall leste bøker og at alle barn blir lest for (får god språkstimulering), er vurderingsområder. Andre vurderingsområder vil omhandle samspill / inkludering, relasjonskompetanse, lek og voksenrollen.

4.2.3 Oppfølging

Når vi dokumenterer og vurderer praksis, barnas utbytte og utvikling, og om vi arbeider i tråd med gjeldende lovverk – da gjør vi en del funn. Funnene kan avvike fra det man trodde i utgangspunktet, og vi gjør nye oppdagelser. Når vi dykker ned i tema, innhenter data, da ser vi om kart og terreng stemmer overens.

Det er viktig å inkludere hele personalgruppen når vi staker ut framtidig retning og endringer. Foruten egne funn, er Foreldreundersøkelsen (foresatte) en viktig indikator, og vi tar alltid med oss de resultatene i videre planlegging.

4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeidet

For å sikre at barnehagens virksomhet blir fortløpende vurdert og informasjon innhentet, slik at vi kan sette inn tiltak, vil vi alltid samarbeide med foreldre og barn. Barna skal gis tillit og mulighet til å uttrykke seg verbalt, non-verbalt, fysisk og grafisk. Undring og ønsker skal vektlegges og deres innspill skal tas på alvor. Det handler mye om barnesyn og kultur som er forankret i barnehagen.

Barnehagen har én hovedregel:

BARN OG VOKSNE ER LIKEVERDIGE INDIVIDER, OG ALLE SKAL MØTES MED RESPEKT.

Det betyr at barn skal møtes og sees på en respektfull måte, men det er personalet som setter rammer, ivaretar barnet i fellesskapet og lager struktur.

Barn medvirker i utviklingsarbeid på alle plan, med ideer gjennom ytring, lek eller mangel på dette.

Foreldre bidrar gjennom formelle fora som Foreldreråd, Foreldrerådets arbeidsutvalg og Samarbeidsutvalg. De gis mulighet til å påvirke gjennom Brukerundersøkelser, innspill til formelle fora og kvalitetsoppfølging. Målsetting og krav er at det skal være et godt samarbeid mellom barnehagen og barnets hjem. Personalet ønsker innspill og ideer velkommen, både formelt, på mail eller på foreldremøter.

Del to

I. Barnesyn og læringssyn

Vi bygger vårt barnesyn på innsikter fra ulike fag; pedagogikk, psykologi, antropologi og sosiologi, som alle rommer et subjektsyn på barn. Det vil si at vi ser på barn som medmennesker, med rett til medvirkning i eget liv (human beings), i motsetning til den tidligere dominerende objektiviseringen av barn, der barna skulle påvirkes og formes (human becomings).

Teoriforankringen vår ligger i en kommunikasjonsteoretisk retning innen psykologien. Den handler om hvordan *læring, vekst og utvikling* skjer i samspill mellom deler av en helhet, og at ingenting kan sees isolert. Rammeplan for barnehager slår fast at barnehagene skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. For oss innebærer denne tankegangen at det vi gjør på et område, får konsekvenser på andre områder.

Vårt barnesyn er godt forankret i FNs barnekonvensjon. Den er innlemmet i norsk lov fra 2003, og vi ser den røde tråden fra denne, via *Lov om barnehager med forskrifter*, til *Rammeplan for barnehager* og til Bergen kommunes *Kvalitetsutviklingsplan* «Sammen for kvalitet».

Vi er opptatte av å skille mellom LIKHET og LIKEVERD. Vi er alle *likeverdige*, men ikke *like*. For å hjelpe barn i deres utvikling, må vi derfor behandle dem ulikt. Vi ser at jo mer forskjellig barn utvikler seg til å bli, og jo mer vi kan bidra til at de finner sin identitet/ egenart, jo bedre fungerer de sammen i en gruppe.

Når vi sier at vi ser barn som subjekter, gir det også utfordringer i forhold til voksenrollen. Vi må ta ansvar for å møte barnets perspektiv og opplevelser med både omsorg og utfordringer. Vi må justere oss etter det enkelte barn, og derfra velge veien videre. Å gå i dialog med barnet, betyr for oss at vi ikke har bestemt oss for noe svar på forhånd.

Anerkjennelse, definert som noe annet enn ros / positiv feedback, er et begrep vi jobber mye med, ved å definere det sammen i personalgruppa, og deretter jobbe oss inn mot hvordan vi kan omsette dette til praksis. Det handler om likeverd og en holdning til medmennesker.

Vi er opptatte av å lage rammer for barna (grensesetting), særlig i forhold til hvordan vi skal være mot hverandre. Vi fokuserer da alltid på handlingen til barnet, og ikke barnet selv. Det at barn får medvirke, betyr ikke at de skal få bestemme, eller styre seg selv. Men at de har rett til å bli hørt og tatt på alvor i saker som angår dem. Blant annet ser vi på barnas interesser/evner/anlegg når vi velger tema for prosjektarbeid.

Barns individuelle og sosiale utvikling skjer parallelt; går hånd i hånd. Vi tenker at barna er heldige som får lov til å være deltakere i et slikt fellesskap vi har i barnehagen, der de i et forutsigbart og trygt miljø, med tette relasjoner til alle rundt seg, får lære seg å se de andre, utvikle seg sammen med andre, og i samspill justere seg og korrigere egen atferd.

En del av vår helhetstenkning omkring barn og deres utvikling, er ønske om å bidra til å utvikle demokratiske mennesker. Vår subjekttenkning, og handling ut ifra denne, er derfor helt grunnleggende.

LÆRINGSSYN

Når vi snakker om læring, tenker vi på:

- individuell
- sosialt
- de syv fagområdene i Rammeplanen
- tverrfaglige prosjekter
- livsmestring (se hele livsløpet)

Samfunnsmandatet vårt inneholder krav om at vi skal gi et tilbud av høy kvalitet, som er tilpasset barnas behov, der de får utvikle seg og lære. Her er trivsel et nøkkelord, også samarbeid og samhandling med andre. Vi skal legge grunnlaget for videre danning og støtte det enkelte barnet til å utvikle sitt potensiale. Vi har tradisjoner for å bygge på mestring, med utgangspunkt i interesser og barnas initiativ.

Barnehagen jobber med FØR-skoleaktiviteter, for at barna skal oppleve en god sammenheng mellom barnehage og skole, og å få et positivt møte med skolen når den tid kommer. Da er kjennskap til begreper (språklige, matematiske og relasjonelle) viktig, evne til å reflektere, stille spørsmål samt det å arbeide sammen med andre. Arbeidsformene våre er tverrfaglige prosjektarbeid.

Barn lærer først og fremst gjennom egne opplevelser og erfaringer, med utgangspunkt i hvordan de selv opplever verden. Barn lærer når innholdet gir mening for dem. De trenger tid og ro til å gruble, fantasere, filosofere og utforske. Vi må unngå å gi dem våre egne løsninger, men tenke at de klarer å løse oppgaver på sin egen måte. Vi må tåle det

ufullkomne og det som ikke stemmer med våre tanker og ideer. Å sette opp for mange og strenge regler og grenser vil virke mot sin hensikt, det gir ikke grobunn for å utfordre barn til å tenke selv.

Også her fokuserer vi på det relasjonelle, ingen læring er mulig uten gode relasjoner. Formålsparagrafen til barnehager framhever at vi blant annet skal jobbe med solidaritet, likestilling, likeverd, tillit og trygghet.

II. Pedagogisk relasjonskompetanse

Pedagogisk relasjonskompetanse handler om de ansattes formelle kompetanse, verdier og holdninger, om valg av innhold og aktiviteter, personalets læringssyn, barnesyn og evne til å forstå og sette seg inn i barnas egne perspektiv. Det handler også om å forstå barnehagens samfunnsmandat.

Vi jobber målrettet med dette temaet, blant annet ved å diskutere og reflektere rundt det i personalgruppen. Dette gir økt kunnskap og bevissthet for oss ansatte, også i forhold til profesjonsbevissthet. Vi jobber med å sette ord på hvordan vi skal få omgjort teori til praktisk handling, og bevissthet rundt at kvaliteten på dette området er en forutsetning for å skape et godt grunnlag for livslang læring.

Vi har alltid barnas beste som utgangspunkt og i fokus. Bergen kommunes verdier i barnehager er formulert gjennom nøkkelbegrepene: «se barnet», «varme» og «inkluderende». Med barns medvirkning som utgangspunkt planlegger vi tema og innhold for barnehageåret.

Pedagogisk relasjonskompetanse handler om å evne og ta ansvar for relasjoner, evne til å se andre, og anerkjenne dem, bevissthet rundt egen rolle, eget bidrag og påvirkning i samspillet.

Samarbeid er en viktig sosial ferdighet, og det beste er å samarbeide fordi man ønsker det. Det viser seg at vi fungerer bedre som individer og samfunnsmennesker, og at vi samarbeider bedre om vi får til dette, fordi vi handler ut fra en indre overbevisning, og ikke ytre krav.

Gode relasjoner i barnehagen vil legge det beste grunnlaget for regulering av egen atferd og for å støtte samspillet mellom barna. Det vil gi det beste grunnlaget for trygghet, utforskning og livsmestring.

III. Danning gjennom omsorg, lek og læring

Danning er en livslang prosess, som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning skjer i samspill med omgivelsene, og er en del av prosessen med å forberede barnet til møte med samfunnet på alle områder. Vi har definert begrepet som: *Å være på vei.*

Det viktigste i et barns liv er god omsorg. Barn har rett til omsorg, og vi voksne i barnehagen har plikt og ansvar til å gi god omsorg. Med omsorg menes primært støtte, trøst og hjelp, men hovedsakelig er det å se og lytte til barnet, slik barnet er; den beste formen for omsorg. (Ta barn på alvor).

Danning omhandler også kunnskap om samfunnet og den verden vi lever i. Grunnlaget legges i tidlig barndom, og målet er at barna skal få kjennskap til demokratiske prinsipper.

Danning handler om egne valg, evne til selvstendig tenking, demokrati, toleranse og barns medvirkning. Vi skal tilegne oss, utvikle og beherske de verdier, holdninger og kunnskap som samfunnet ser på som verdifulle.

Både læring og danning er livslange prosesser, som involverer barna i det de starter i barnehagen. De skal medvirke aktivt selv i denne prosessen, og derfor setter vi barns medvirkning og det å ta egne valg til felleskapets beste på dagsordenen.

IV. Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold

Progresjon i barnehagens pedagogiske utviklingsarbeid, sikrer at alle barn utvikler seg og tilegner seg nye ferdigheter. Barn skal oppleve mestring og utvikle ny kunnskap gjennom nye opplevelser og erfaringer. Barnehagen skal bidra til at barna får mestringsopplevelser og samtidig få noe å strekke seg etter. Nye impulser og opplevelser gjør livet rikere og skaper i seg selv progresjon. Sammenkoblinger av opplevelser, erfaringer og refleksjoner fører til at barna oppdager sammenhenger og skaper forståelse om verden rundt seg.

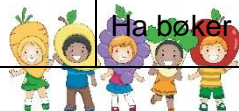
De fleste barn starter i barnehagen når de er 1 år gamle, men hvert barn er unikt og utvikler seg i ulikt tempo. Vi skal tilrettelegge for aktiviteter for alle barn, og gi dem ulike utfordringer tilpasset alder, forutsetninger og behov.

Kommunikasjon, språk og tekst:

0-3 år	<p>Personalet skal være gode språklige rollemodeller.</p> <p>Bli kjent med bøker, eventyr, sanger, rim og regler osv.</p> <p>Få erfaring til variert fysisk lek som er nært knyttet til språkutvikling.</p> <p>Faste, små lesegrupper med en voksen.</p> <p>Ha bøker lett tilgjengelig</p> <p>Legge til rette for ulike typer lek</p> <p>Bruke digitale verktøy i begrepsinnlæringen</p>
3-6 år	<p>De voksne skal være gode språklige rollemodeller.</p> <p>Barna skal videreutvikle sitt ordforråd og språkforståelse for å uttrykke følelser og tanker, løse konflikter og oppleve mestring gjennom lek og kommunikasjon.</p> <p>Gi barnet kjennskap til symboler, bruke tekstskaping og historiefortelling</p>

	<p>Bruke digitale hjelpemidler i begrepsinnlæring</p> <p>Legge til rette for rolleleken</p> <p>Ha fokus på den gode samtalen</p> <p>Bruke eventyr, sang, rim og regler aktivt</p> <p>Dramatisere eventyr og kjente bøker</p> <p>Faste, små lesegrupper</p> <p>Ha bøker lett tilgjengelig</p>
--	--

Kropp, bevegelse, mat og helse:

0-3 år	<p>Barna skal få varierte og allsidige erfaringer og opplevelser med å bruke kropp og sanser.</p> <p>Bli kjent med kroppen sin, utvikle motoriske ferdigheter og positiv selvfølelse.</p> <p>Bevegelsessanger</p> <p>Korte turer i nærmiljøet</p> <p>Ha sovetid/hvilestund</p> <p>Ivareta psykisk helse: bli sett, hørt og forstått</p> <p>Legge til rette for sansemotoriske opplevelser</p>
3-6 år	<p>Barna skal videreutvikle sine motoriske ferdigheter og få bevissthet rundt egen kropp og helse.</p> <p>Ha tilstrekkelig med ro og hvile i løpet av hverdagen, avspenning</p> <p>Barna skal få utfordringer som gir mestring og positiv selvfølelse.</p> <p>Gå turer og utforske naturen i nærområdet. Klatre i trær, gå tur i skogen og ulendt terreng.</p> <p>Bevegelsessanger</p> <p>Lage et eget opplegg for Ugleklubben</p>

Kunst, kultur og kreativitet:

0-3 år	Tilrettelegge for allsidige sanseopplevelser. Bruke ulike materialer, eksperimentere med farger og former. Få kjennskap til musikk, dans og drama
3-6 år	Tilrettelegge for at barnets eget estetiske uttrykk utvikles videre. Temaarbeid som representerer barnekulturen i barnehagen. Aktivt bruk av musikk, dans og drama i hverdagen Lage fortellinger med egne illustrasjoner

Natur, miljø og teknologi:

0-3 år	Legge til rette for opplevelser og aktiviteter gjennom ulike årstider, og i all slags vær. Gi barna erfaring med naturens mangfold Studere insekter og småkryp
3-6 år	Lære barna å respektere levende vesener, og ta vare på natur og miljø. Gi barna erfaring med naturens mangfold Kildesortere avfall Studere insekter og småkryp Gi barna erfaring med bærekraft Finne ut hvordan teknologiske hjelpemidler og redskaper fungerer

Antall, rom og form:

0-3 år	Tilrettelegge for lek med sand og vann Bygge hytter og små «bo-enheter» Bli kjent med ulike farger og former Ha et bevisst forhold til begreper vi bruker Tilrettelegge for konstruksjonslek, forming og kreativ utforsking. Familielek - borddekkning og matlaging, antall og nok til alle.
--------	---

	Telle i samlingen: Hvor mange/hvem er her i dag?
3-6 år	<p>Vekke barnas nysgjerrighet og lyst til å utforske matematiske sammenhenger i hverdagen</p> <p>Utvikle tallforståelse</p> <p>Kjenne igjen tallsymbolene</p> <p>Få erfaring med å klassifisere og sortere.</p> <p>Utforske brettspill og digitale læringsspill.</p> <p>Kjenne igjen form og farge</p> <p>Utvikle forståelse for avstand, mål, volum, tid med mer.</p> <p>Gi barna tid til å finne egne svar og løsninger</p> <p>Gi barna oppgaver og leker som fører til spenning og mestring.</p> <p>Være bevisst på matematiske ytringer</p>

Etikk, religion og filosofi:

0-3 år	<p>Få erfare seg selv som en del av et fellesskap. Tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier.</p> <p>Delta i fellesarrangementer</p> <p>Markere høytider</p>
3-6 år	<p>Kjenne seg som en viktig del av fellesskapet. Delta i fellesarrangementer sammen med de andre avdelingene.</p> <p>Skape rom for undring, opplevelser, ettertanke og gode samtaler.</p> <p>Lære om hverandres kulturer, som for eksempel musikk og andre ord på ulike språk.</p> <p>Markere høytider</p>

Nærmiljø og samfunn:

0-3 år	<p>Forvalte barnas interesse og nysgjerrighet for verden utenfor familien.</p> <p>Gi barna erfaring med nærmiljøet</p> <p>Gi barna erfaring med at alle i barnehagen er en del av et fellesskap.</p> <p>Introdusere grunnleggende demokratiske prinsipper</p> <p>Fokus på likestilling og likeverd</p> <p>Delta på fellesarrangementer i barnehagen (f.eks. fellessamlinger, Kosedyrfest, markering av FN-dagen, Nissefest)</p>
3-6 år	<p>Styrke barnas kunnskaper om lokalsamfunnet.</p> <p>Bruke nærmiljøet aktivt: fotballbane, parker og bibliotek slik at barna erfarer at alle er vi en del av et fellesskap</p> <p>Planlegge turer og utflukter sammen med barna.</p> <p>Samarbeide med ulike aktivitetstilbud i nærmiljøet som f.eks Vil Vite og Fysak</p> <p>Gi barna erfaringer med demokratiske prinsipper</p> <p>Være en åpen barnehage som tar imot besøk fra andre barn som tidligere har gått i barnehagen og søsken og familie.</p> <p>Barna skal få kjennskap til skolene i nærmiljøet.</p> <p>Skape refleksjon og undring sammen med barna</p> <p>Delta på fellesarrangementer i barnehagen (f.eks. fellessamlinger, Kosedyrfest, markering av FN-dagen, Nissefest)</p>

V. Overganger

a. Tilvenning i barnehagen

I barnehagen vil alle barn få sin egen *primærkontakt* når de begynner. Det vil si at det er en av personalet som har et spesielt ansvar for å følge opp barnet i tilvenningsperioden, for å etablere en nær relasjon med det, og mellom hjemmet og barnehagen. Primærkontakten vil bli barnets trygge base til det er trygt nok til å forholde seg til flere.

Vi ønsker at barna har med seg smokk, kosedyr, koseklut/teppe, ja alt som kan bidra til at barnet får en trygg og god tilvenning. For barnet representerer dette symboler som minner om mamma, pappa, hjemme, og vi kaller det overgangsobjekter.

I forkant av barnehagestart vil foreldre få skriftlig informasjon angående oppstart og tilvenning. Selv om det i utgangspunktet er satt av tre dager for tilvenning, vil dette variere etter barnets behov. Foreldre og personalet må samarbeide om tidsrammen i tilvenningstiden, og hvor lang tid foreldre har fri i forhold til jobb.

Det er avgjørende at foreldre alltid sier farvel til barnet før de går. Å snike seg bort kan føles smart der og da, men vil på sikt føre til uforutsigbarhet og gjøre barnet utrygt. Det at barnet gråter når mamma eller pappa går, er en sunn reaksjon og viser at det er tette bånd. Primærkontakt vil gi barnet rikelig med omsorg, og snakke med barnet om mamma og pappa. Vi har lav terskel for å ringe foreldre i tilvenningstiden, også for å fortelle at alt går bra! Foreldre kan også ringe avdelingen, når de måtte ha behov for det.

I løpet av de to-tre første ukene vil foreldre bli tilbudt en oppstartsamtale. Det er pedagogisk leder som gjennomfører samtalen, og foreldre vil på forhånd få informasjon om hva samtalen omhandler.

b. Overganger og sammenheng innad i barnehagen

Vi har etablert gode rutiner for overgang til annen avdeling innad i barnehagen. Barnet kan få en ny primærkontakt, ved behov, på den nye avdelingen. Det settes av god tid sånn at barnet gradvis får bli kjent med det nye. Gjerne korte, men hyppige besøk. Og hvis mulig flytter vi flere barn samtidig.

I løpet av barnehageåret er det både fellessamlinger og andre felles arrangementer, som gjør at barn og voksne på tvers av avdelingene blir kjent med hverandre. Kjente rutiner, og for eksempel sanger, eventyr og bøker vil også være med på å skape en sammenheng for barnet i overgangen mellom avdelingene.

c. Samarbeid og sammenheng med skolen

Barnehagen er en del av barns helhetlige læringsløp. Skolen og SFO skal bygge videre på det fundamentet som barna har med seg fra barnehagen.

Førskolebarna har gjerne ulik fartstid i barnehagen vår, men det som er felles for alle er at det siste året før skolestart er med i *Ugleklubben*. Dette er navnet på barnehagens førskolegruppe, og består av alle skolestarterne. Navnet på *Ugleklubben* oppstod for mange år siden: de barna som hadde gått lenge i barnehagen var blitt like kloke som ugler, med all sin erfaring og kunnskap. Det knytter seg store forventninger til å gå i *Ugleklubben*. Dette har status, og barna gleder seg til å bli en del av det gode fellesskapet som hvert år oppstår her. Det dannes en helt ny gruppe når man samler alle barna som er født samme år. Det vil være stor variasjon i språklige ferdigheter og generell modning hos de eldste barna. Uansett bakgrunn, er målet at *Ugleklubben* skal være en felles arena for de eldste barna, hvor det sosiale, språk- og matematikkleker står i sentrum.

Barna fra Mannsverk barnehage begynner på ulike skoler. Vi samarbeider med skolene i nærområdet.

I løpet av våren innkaller skolene til et samarbeidsmøte hvor vi utveksler informasjon om hvilke metoder og praksis vi arbeider etter i barnehagen, og barnas forventninger til skolestart. Noen av skolene i nærmiljøet kommer hver vår på besøk i barnehagen for å hilse på de kommende førsteklassingene, og samtlige skoler inviterer førskolebarna til besøksdag på sin skole.

VI. Foreldremedvirkning

Det er lovfestet at det skal være et nært samarbeid mellom hjem og barnehage. Et godt samarbeid rundt det enkelte barn, barngruppen og innholdet i barnehagen er essensielt for barnas trivsel og utvikling. Samarbeidet rundt barnet skal preges av respekt og hva som er til barnets beste. Barnehagen skal tilrettelegge for at vi sammen arbeider for hva som er til det beste for barnet, og sikrer et godt samarbeid. Barnehagen skal være en arena hvor foreldre møtes og vennskap og relasjoner dannes.

For å sikre et tett samarbeid mellom barnehage og hjem skal vi:

- Sammen med foreldre tilrettelegge for at barna får formidlet egne opplevelser og fortellinger.
- Ta kontakt med foreldre dersom barnet i løpet av dagen virker sykt eller uopplagt. Vi har lav terskel for å ringe dersom det er noe med barnet. Det er de foresatte som har ansvaret og må ta avgjørelsene.
- Informere foreldre om meldeplikt til Barnevernstjeneste (første foreldresamtale)
- Tilby 1-2 foreldresamtaler hvert år og ellers ved behov. (Oppstart, og i oktober/november, samt vårsemester)
- Arrangere foreldremøter med rom for innspill og problemstillinger. Ofte er det fokus på samarbeid, forventninger og rammer.
- Maile månedsplaner og generell informasjon.

- Invitere til uformelle fora som foreldrekaffe og fester.
- På foreldremøter: velge representanter til Samarbeidsutvalg (SU) og Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU)
- Innkalle til SU-møter (ca.2 møter per år) og tilrettelegge for FAU-møter.
- Samarbeide med FAU i forhold til barnehagens innhold.

VII. Bærekraftig utvikling

Verden står overfor store utfordringer med hensyn til biologisk mangfold og vi har en viktig rolle i dette arbeidet. Bevisstheten rundt dette starter i barnehagen og målet er et mer bærekraftig samfunn i fremtiden. Kunnskap om naturen er helt grunnleggende for dette og vi må begynne i det små og nære.

«Barns måte å engasjere seg i naturen handler først og fremst om forventningsfull interesse for organismer i nærområdet» (C. Caiman)

Fasinasjonen for småkryp og insekter starter med de aller yngste barna. Lille Petter Edderkopp er engasjerende, skummel og spennende - den fenger år etter år. Det samme gjelder boken «Den lille larven Aldrimett». Vi synger og forteller, har konkreter i vindu og i taket – og plutselig finner vi den: sprell levende. Interessen for å oppdage småkryp, fange, studere, for så å slippe dem fri, er helt sentral hos små barn. Det å starte med engasjementet for biologisk mangfold og studere naturvitenskap – er kanskje den beste måten å støtte opp om barnas naturlige interesse.

Barns utforskning minner om hvordan biologer jobber med å systematisere naturen. Først fokuseres det på form, utseende og bevegelser. Senere kan dette føre til en forståelse for mer komplekse sammenhenger i naturen. Vi skal tilby barna spennende læringsmiljøer og oppsøke naturen, og vi skal lære barna å ta vare på den. Det er vår oppgave å være aktive lyttere og stille gode spørsmål. Personalet skal ha en tilbaketrukket rolle under barns utforskning. Fokus og interesse opprettholdes uten at de voksne tar over, men sammen kan en finne bånd som knyttes sammen i økosystemet.

Mål : **TA VARE PÅ DET NÆRE**

: **SÅ FRØ AV MILJØBEVISSTHET**

Tema i løpet av året:

- Gi barna oppgaver med såing, planting, vanning og mating, slik at de lærer å ta ansvar.
- Fokus på: Hvor kommer maten fra?
- Resirkulering av avfall - kildesortering
- Bevissthet om forbruk og matsvinn
- Hva lever i havet?
- Dyr og insekter

VIII. Psykososialt barnehagemiljø

Det er forankret i Barnehageloven at alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. I dette ligger det at alle ansatte i barnehagen er forpliktet til å gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser, og videre at barnehagen skal jobbe forebyggende for å skape et varmt og inkluderende fellesskap.

Under plikten til å sikre at barn og unge har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, følger det fire delplikter:

- plikten til å følge med
- plikten til å melde
- plikten til å undersøke
- plikten til å sette inn egnede tiltak

Arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet er et kontinuerlig arbeid som er retningsgivende for barnehagens kvalitetsutviklingsarbeid og grunnleggende for alt vi gjør i barnehagen, både i samspill med barna, samarbeid med foreldre og innad i personalgruppen.

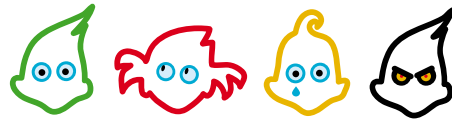
Barnehagen har en lokal handlingsplan for å sikre systematikk i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet. Handlingsplanen gjennomgås i personalgruppen årlig.

Det psykososiale barnehagemiljøet er videre tema på foreldremøte, foreldresamtaler og i SU ved oppstart av hvert barnehageår.

IX. Barns seksuelle helse

Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsopplæring ble vedtatt av bystyret i april 2019, og er utarbeidet med formål om å sikre en helhetlig innsats for å styrke barn og unges seksuelle helse. Planen peker blant annet på barnehagen som en viktig arena for å sikre kunnskap og nødvendig kompetanse om kropp og seksualitet. Slik kan barnehagen styrke barnas begrepsapparat og danne grunnlag for positive holdninger knyttet til selvfølelse, identitet, egenverd, kropp, følelser og grenser. Videre skapes åpenhet og respekt for mangfold og variasjoner i familieformer og kjønnsuttrykk, noe som kan bidra til å forebygge fordommer og diskriminering.

Grunnlaget for god seksuell helse legges allerede tidlig i småbarnsalder. Bevissthet knyttet til barns seksuelle utvikling og kunnskap om hvordan denne kan komme til uttrykk i lek og atferd, er viktig for å kunne møte dette på en konstruktiv måte. Siden barnehagepersonale og foreldre har et felles ansvar for å ivareta barnets trivsel og utvikling, er det naturlig at barns seksuelle helse også er tema både i foreldresamtaler og på foreldremøter.

Mannsverk barnehage

Mannsverk 8

5094 Bergen

Telefon: 53 03 89 75

Mannsverk.barnehage@bergen.kommune.no

<https://www.bergen.kommune.no/omkommunen/avdelinger/mannsverk-barnehage>

**BERGEN
KOMMUNE**